SVERIGES RIKSDAG

# Motion till riksdagen 2026/27:2568

**av Ciczie Weidby m.fl. (V)**

# Arbetsmarknadspolitik

## Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut....2

1 Inledning....3

2 En arbetslöshetsförsäkring för trygga löntagare....3

3 Bättre arbetstider för ett mänskligare arbetsliv....4

3.1 Arbetstidsförkortning....4

3.2 Begränsa delade turer....6

4 Investera för ökad sysselsättning....6

5 En fungerande arbetsförmedling....7

6 Arbetsmarknadsutbildningar....8

7 Stärk och utveckla arbetet mot arbetslivskriminalitet....10

7.1 Stärk myndighetssamverkan....10

7.2 Ändra sekretesslagstiftningen och stärk informationsutbytet....10

7.3 Nationell strategi mot arbetslivskriminalitet....11

7.4 Myndighetsgemensam tipsfunktion för fackligt förtroendevalda....12

7.5 Inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet....12

8 Minska de otrygga anställningarna....13

8.1 Förbud mot s.k. hyvling av sysselsättningsgrad....13

# Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag angående arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om hur en ny veckoarbetstidslagstiftning kan utformas som förkortar arbetstiden för alla, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att delade turer bör begränsas genom dispositiv lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingens tjänster ska bedrivas i offentlig regi och steg tas för att fler kontor ska öppnas runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas med uppdrag att se över hur en ny myndighet för arbetsmarknadsutbildningar skulle kunna skapas i enlighet med motionen och hur ett utbildningsbidrag i samband med det skulle kunna införas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka myndighetssamverkan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fortsätta att se över arbetet med informationsutbyte mellan myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera de åtgärder som vidtagits mot arbetslivskriminalitet och återkomma med en uppdaterad nationell strategi med långsiktiga mål, tydlig ansvarsfördelning och regelbunden uppföljning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en myndighetsgemensam tipsfunktion vid misstanke om arbetslivskriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen (1982:80) om anställningsskydd bör ändras så att omreglering av de anställdas sysselsättningsgrad (s.k. hyvling) förbjuds, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

# 1 Inledning

Vänsterpartiets politik strävar mot full sysselsättning. Med full sysselsättning menar vi att alla som vill och kan arbeta ska ha ett arbete som det går att försörja sig på. Ingen ska behöva gå arbetslös annat än under korta perioder och sysselsättningsgraden ska vara tillräckligt hög för att finansiera en generös offentlig välfärd. Vänsterpartiet vill återupprätta den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det kräver större satsningar på aktiva åtgärder som rustar och höjer de arbetssökandes kompetens, liksom att de myndigheter som berörs kan fokusera på det område de är bäst på.

# 2 En arbetslöshetsförsäkring för trygga löntagare

En arbetslöshetsförsäkring som ger inkomsttrygghet vid arbetslöshet är avgörande för att skapa starka och trygga löntagare. För att den som förlorar jobbet ska kunna få goda möjligheter att antingen ställa om eller hitta ett jobb som motsvarar ens kompetens behöver a-kassan ge en rimlig ersättning. 80 procent av inkomsten är en rimlig nivå för att säkra inkomsttryggheten och omställningsförmågan för individen. Så ser a-kassan inte ut i dag. Under de senaste decennierna har arbetslöshetsförsäkringen försämrats. Ersättningen har urholkats över tid och allt färre får 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet.

Den 1 oktober 2025 trädde en ny arbetslöshetsförsäkring i kraft, baserad på inkomst. Den innebar en kraftig försämring av a-kassan, en försämring som inte kommer att pressa ned arbetslösheten. Arbetslöshet bekämpas genom en ekonomisk politik för full sysselsättning, genom investeringar som ger jobb och genom en aktiv arbetsmarknadspolitik som rustar de arbetslösa att ta de jobb som finns och de nya jobb som växer fram. Den nya försämrade arbetslöshetsförsäkringen blir därför inte bara ett slag i luften utan leder till onödigt lidande för många grupper – i synnerhet för långtidsarbetslösa som har fått kraftigt sänkt ersättning med Tidöregeringens förslag.

Vänsterpartiets mål är att 80 procent av löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Den nedtrappningstrappa som finns i den nya arbetslöshetsförsäkringen innebär att en redan mycket utsatt grupp, de

långtidsarbetslösa, nu är ännu mer utsatta. Denna behöver en ny regering ta bort. En regering måste även se till att arbetslöshetsförsäkringen följer löneutvecklingen och att det inte i praktiken sker sänkningar i det tysta. Vänsterpartiet vill också se att studerandevillkoret återinförs.

Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med det som anförs i motionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

# 3 Bättre arbetstider för ett mänskligare arbetsliv

Full sysselsättning är ett centralt mål för Vänsterpartiets ekonomiska politik. Men det räcker inte att alla som vill och kan arbeta har möjlighet till det. Goda arbetsvillkor är ett minst lika viktigt mål för vår politik. I praktiken går dessa strävanden hand i hand. En ekonomisk politik för full sysselsättning gör det också lättare att arbeta politiskt och fackligt för bättre arbetsvillkor.

Dagens arbetsliv präglas för många människor av en ökad intensitet, stress och ett högt tempo. De senaste decennierna har arbetsplatserna slimmats och effektiviserats i stor utsträckning. De som har jobb har ofta svårt att kombinera förvärvsarbete med föräldraskap, familj och fritid – tiden räcker inte till. Många arbetstagare tvingas dessutom att arbeta övertid. Samtidigt går hundratusentals människor arbetslösa eller arbetar ofrivillig deltid. Så ska det inte behöva vara. Vänsterpartiet ser det som viktigt och naturligt att steg tas mot en organiserad och bred sänkning av förvärvsarbetstiden generellt. Detta är en stor samhällsförändring och maktförskjutning, som behöver pressas fram på olika fronter.

## 3.1 Arbetstidsförkortning

Vänsterpartiet vill ha ett mänskligt och rättvist samhälle där människor har reella möjligheter att utvecklas och leva berikande liv. Vi vill ha en hållbar arbetsmarknad där människor orkar jobba till pensionsåldern utan att slitas ut i förtid. Vi vill ha bättre förutsättningar för par att leva jämställt. Kortare arbetstid, en generell arbetstidsförkortning, vore ett avgörande steg i en sådan utveckling.

Debatten om arbetstidsförkortning har pågått i decennier, men trots stora förändringar på arbetsmarknaden har den generella arbetstiden i Sverige stått stilla sedan 1973. Under samma period har både arbetslivets tempo och svenska familjers totala arbetstid ökat.

Den genomsnittliga arbetade tiden per sysselsatt har ökat i Sverige sedan början på 1980-talet medan den sjunkit i jämförbara länder. Samtidigt har utvecklingen av arbetstiden blivit ojämn. I vissa branscher har kollektivavtal lett till kortare arbetstid, men stora grupper, särskilt inom kommunal sektor, har inte fått ta del av motsvarande förändringar. Resultatet är en växande orättvisa där olika yrkesgrupper har olika normalarbetstid, ofta längs linjerna mellan hög- och lågavlönade samt mellan kvinnor och män.

Samtidigt som förutsättningarna för en generell arbetstidsförkortning är goda är behovet av en arbetstidsförkortning stort. Arbetslivet präglas i dag av en ökad intensitet, stress och ett högt tempo. Detta leder i sin tur till ohälsa, stressrelaterade sjukdomar och sjukskrivningar. Den ojämställda fördelningen av det obetalda hemarbetet mellan kvinnor och män kvarstår, liksom det faktum att fler kvinnor än män arbetar deltid, vilket minskar kvinnors ekonomiska självständighet. En generell arbetstidsförkortning skulle bidra till att minska ohälsan, öka jämställdheten, minska klyftorna på arbetsmarknaden och bidra till en mer hållbar utveckling.

Det har alltid funnits ett växelspel mellan arbetslivets organisering, utformningen av och kraven i kollektivavtal, den allmänna debatten i samhället och de lagar som styr arbetstiderna. I grunden handlar detta om avgörande vägval för vårt samhälle. Det handlar om hur vi organiserar ekonomin och vilka värden som ska vägleda oss in i framtiden. De flesta skulle skriva under på att vi arbetar för att kunna leva gott – inte lever för att arbeta till varje pris.

Vänsterpartiet konstaterar att frågan om en generell arbetstidsförkortning för alla löntagare hittills inte kunnat få en lösning inom ramen för avtalsförhandlingar. Nu behöver politiken kliva in och skapa extra tryck på parterna för att komma framåt. Vi föreslår att en utredning tillsätts med målet att lägga fram konkreta lagförslag för generell sänkning av normalarbetstiden med bibehållen lön, och att regeringen samtidigt ger parterna frihet att parallellt med att utredningen arbetar, förhandla hur detta bäst regleras i kollektivavtalen. Om parterna kommer fram till en lösning för generell arbetstidsförkortning som träffar löntagarna i sin helhet kommer regeringen att gå på parternas förslag.

Regeringen bör tillsätta en utredning om hur en ny veckoarbetstidslagstiftning kan utformas som förkortar arbetstiden för alla. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

## 3.2 Begränsa delade turer

Delade turer är en arbetsform som innebär att arbetsdagen delas upp i två eller flera arbetspass med flera timmars uppehåll mellan passen. Varje enskilt arbetspass under arbetsdagen kan vara kort, men tillsammans med den tid som uppehållet varar mellan passen blir den faktiska arbetsdagen ofta mycket lång. Det är inte ovanligt att den sammanlagda tiden, inklusive obetalt uppehåll, omfattar över 13 timmar.

Delade turer är särskilt vanligt inom Kommunals branschområden. Vanligast är delade turer under helger, men många har också delade turer både vardagar och helger. Delade turer har negativa konsekvenser för den enskildes hälsa och familjeliv.

Det är inte rimligt att arbetstagare tvingas att betala med sin hälsa och fritid för att tillgodose arbetsgivares behov av flexibilitet och precisionsbemanning såsom sker vid delade turer. De försök som berörda fackförbund har gjort för att begränsa delade turer genom avtal har varit bra men det behövs även stöd i lagstiftningen, exempelvis genom någon typ av förbud, som kan utgöra grund för förhandlingar och avsteg i kollektivavtal.

Delade turer bör begränsas genom dispositiv lagstiftning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

# 4 Investera för ökad sysselsättning

Olika typer av offentliga satsningar får olika effekter på ekonomin och på de offentliga finanserna. En satsning som till stor del ökar efterfrågan på inhemskt producerade varor och tjänster ger en positiv effekt på den svenska produktionen och sysselsättningen. Det ger i sin tur s.k. multiplikatoreffekter eftersom en högre sysselsättning och lägre arbetslöshet ger högre hushållsinkomster när människor går från arbetslöshet till arbete. Många av investeringsbehoven relaterade till klimatomställningen är tydligt arbetskraftsintensiva. Ett exempel är energieffektivisering av bostadssektorn. Ett annat exempel är vår föreslagna satsning på nya beredskapsjobb. Den typen av investeringar ger större effekt på sysselsättningen än investeringar som har stor kapitalintensitet. Vänsterpartiet vill se ökade investeringar för att sänka arbetslösheten.

Offentliga investeringar kan få mycket stora återverkningar i ekonomin – mångdubbelt större än exempelvis skattesänkningar. De ekonomiska effekterna av offentliga investeringar är självklart inte bara beroende av hur mycket som investeras,

utan även av under vilka former de investeras. Om allt arbete utförs av gästarbetare med låga löner som efter avslutat arbete återvänder till sitt hemland blir följdverkningarna i den svenska ekonomin av de extra investeringarna mindre. Krav på arbetstillstånd, kollektivavtalsenliga löner eller skattskyldighet i Sverige liksom kontroller och kraftfulla sanktioner mot fuskande arbetsgivare är inte bara viktiga för att skydda arbetstagarnas villkor och svenska skatteintäkter. De är också viktiga för att ge svenska företag och arbetare en schysst möjlighet att konkurrera på lika villkor och på så sätt säkerställa att en större del av det välstånd som skapas i arbetet med att bygga ny infrastruktur kommer den svenska ekonomin till del.

För att dessa investeringar ska få fullt genomslag i form av ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet är det nödvändigt att det samtidigt görs omfattande satsningar på utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken.

# 5 En fungerande arbetsförmedling

Arbetslösheten är hög och fortsätter att öka. För att rusta de arbetslösa för att ta de jobb som finns och de nya jobb som växer fram krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det förutsätter i sin tur en fungerande arbetsförmedling.

I dag präglas Arbetsförmedlingen av stora brister. Den omfattande reformeringen av Arbetsförmedlingen, som ursprungligen bygger på januariavtalet, har varit minst sagt olycklig. Det står klart att myndigheten med nuvarande förutsättningar inte klarar av sitt uppdrag – att förmedla arbete till människor som är arbetslösa.

För att komma till rätta med Arbetsförmedlingens brister krävs åtgärder på både lång och kort sikt. Arbetsförmedlingen ska finnas tillgänglig i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Myndigheten ska fokusera på att rusta de arbetssökande och matcha dem mot de jobb som finns och växer fram. Verksamheten ska bedrivas i offentlig regi utan vinstintresse.

En stor del av den svenska arbetsmarknadspolitiken bedrivs i praktiken av privata aktörer. Som exempel upphandlar Arbetsförmedlingen matchningstjänsten Rusta och matcha, som det senaste året mött stor kritik. Det nuvarande systemet är upplagt för oseriösa aktörer som ser en möjlighet att tjäna pengar på arbetslösa. Det finns också en uppenbar risk att arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden får sämre möjligheter till stöd. Dessutom är det sannolikt att fristående aktörer väljer att enbart

etablera sig på orter med ett tillräckligt befolkningsunderlag. Det finns också exempel på hur myndighetens stöd utnyttjas av organiserad brottslighet.

Vänsterpartiet vill se ett stopp för privata aktörer i arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen ska finnas i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Mellan slutet av 2019 och 2026 minskade antalet kommuner med fast bemannade kontor från 170 till 81, i 83 kommuner saknas arbetsförmedlingen helt i dag. Det gör att många arbetssökande får långt till närmaste arbetsförmedling och stödet blir därför sämre.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till Arbetsförmedlingens utveckling de senaste åren. Arbetsförmedlingen ska finnas i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Det kräver mer personal och fler AF-kontor.

Arbetsförmedlingens tjänster ska bedrivas i offentlig regi och steg tas för att fler kontor ska öppnas runt om i landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

# 6 Arbetsmarknadsutbildningar

Arbetsgivare vittnar om att det finns en utbredd matchningsproblematik på arbetsmarknaden samtidigt som vi har en hög arbetslöshet. Man har svårt att rekrytera arbetskraft med rätt utbildning och erfarenhet. För att hantera denna utmaning krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik som rustar de arbetslösa att ta de jobb som finns och de nya jobb som växer fram. Det är tydligt att arbetsmarknaden söker kompetens som i dag saknas.

I Tillväxtverkets rapport *Matchningsproblematiken på arbetsmarknaden* (2026) konstateras att arbetslösheten är högst bland personer med allmänna utbildningsinriktningar och att överutbildning är ovanligt i Sverige. Rapporten visar också att utrikesfödda i arbetsför ålder har svårare att etablera sig, delvis på grund av lägre utbildning eller för att man har svårt att få sin utbildning validerad, samt att arbetslösheten är generellt högst bland lågutbildade och lägst inom vård, omsorg och pedagogik. I Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät för 2025/26 konstateras att ”Sex av tio företag uppger att de har försökt rekrytera, men rekryteringssvårigheterna är omfattande och långvariga. Två av tre företag har svårt att hitta rätt kompetens och vart fjärde rekryteringsförsök misslyckas.” Enligt SCB:s prognos väntas det råda brist på flera grupper med yrkesutbildning 2040.

I juli 2026 deltog knappt 6 800 deltagare i arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Det är en historiskt låg siffra som kan jämföras med 90-talet där motsvarande siffra under flera år låg på över 50 000 personer per månad. Sverige är det land som skurit ner mest i OECD på arbetsmarknadsåtgärder.

Vänsterpartiet vill se en ny expertmyndighet med ansvar för arbetsmarknadsutbildningarna, Arbetsmarknadsutbildningsmyndigheten (ARMU). Myndigheten ska ha specialistkompetens gällande arbetsmarknadsutbildningarna. ARMU ska ha möjlighet att anvisa till all form av utbildning som den arbetssökande behöver för att bättre matcha arbetsmarknadens behov såsom de klassiska arbetsmarknadsutbildningarna, men också utbildningar såsom yrkeshögskola, yrkesvux, högskola, universitet och folkhögskola. Den nya myndigheten tar över ansvaret för arbetsmarknadsutbildningen från Arbetsförmedlingen, men myndigheterna skulle arbeta i samverkan.

För att möjliggöra för fler att gå en arbetsmarknadsutbildning behöver de ekonomiska förutsättningarna på individnivå bli bättre. Vänsterpartiet menar därför att den som deltar i en arbetsmarknadsutbildning ska få en rimlig ekonomisk ersättning för den omfattande kompetensutveckling som utbildningen innebär. För de som anvisas vidare till ARMU av Arbetsförmedlingen ska det bli möjligt att få ett utbildningsbidrag medan man studerar. Utbildningsbidraget bör sättas i nivå med Vänsterpartiets förslag om hur a-kassan ska se ut.

Arbetsmarknadsutbildningarna är i praktiken helt upphandlade från externa aktörer. Till största del är leverantörerna privata företag i form av aktiebolag. Samtidigt präglas branschen av skandaler och oseriösa företag som utnyttjar systemet. För att hindra detta vill vi se ett värdeöverföringsförbud för de insatser som förmedlas via ARMU. När en utbildning upphandlas av den nya myndigheten ska det göras med krav på vinstförbud för den del av verksamheten som ingår.

En utredning bör tillsättas med uppdrag att se över hur en ny myndighet för arbetsmarknadsutbildningar skulle kunna skapas i enlighet med motionen och hur ett utbildningsbidrag i samband med det skulle kunna införas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

# 7 Stärk och utveckla arbetet mot arbetslivskriminalitet

I juni 2022 beslutade regeringen att ge Delegationen mot arbetslivskriminalitet i uppdrag att utreda förutsättningarna för en myndighetsgemensam tipsfunktion för arbetslivskriminalitet och lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2022:87). I juli 2022 presenterade regeringen en nationell strategi mot arbetslivskriminalitet bestående av 45 punkter med åtgärder inom sju huvudområden. I mars 2025 lämnade delegationen sitt slutbetänkande. Där lyfter man bland annat att området behöver en långsiktig och tydlig styrning, uppföljning och att arbetet behöver tillräckligt med resurser. Vi inväntar förslag på detta område.

En del bra har gjorts på området, men mycket återstår att göra. I det följande lyfter vi fram ett antal förslag.

## 7.1 Stärk myndighetssamverkan

Vänsterpartiet anser att den myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet som pågått sedan 2018 bör stärkas i enlighet med de bedömningar och förslag som Delegationen mot arbetslivskriminalitet lyft fram. För det första bör myndighetssamverkan ges utökade resurser. För det andra bör de samverkande myndigheterna ges ett tydligare och mer långsiktigt uppdrag. För det tredje bör de berörda myndigheterna ges bättre förutsättningar att samverka. För det fjärde bör myndigheternas samverkan med arbetsmarknadens parter utvecklas.

Vad som ovan anförts om att stärka myndighetssamverkan bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

## 7.2 Ändra sekretesslagstiftningen och stärk informationsutbytet

För att de samverkande myndigheterna ska kunna utföra en effektiv och ändamålsmässig kontrollverksamhet behöver de kunna utbyta information med varandra. Under de senaste åren har flera viktiga lagändringar genomförts för att förbättra myndigheternas möjligheter att dela information. Bland annat har en särskild uppgiftsskyldighet införts för de myndigheter som samverkar mot arbetslivskriminalitet och sekretesslagstiftningen har ändrats för att generellt underlätta informationsutbyte mellan myndigheter.

Vi välkomnar dessa förändringar, men kan samtidigt konstatera att betydande hinder och brister i informationsutbytet kvarstår. Det gäller inte minst möjligheterna till

informationsutbyte med kommuner och andra relevanta aktörer samt samverkan med arbetsmarknadens parter. Även dataskyddsregler och praktiska förutsättningar för informationsdelning kan försvåra myndigheternas arbete.

Regeringen bör därför fortsätta arbetet med att undanröja kvarstående rättsliga och praktiska hinder för ett effektivt informationsutbyte i arbetet mot arbetslivskriminalitet. Myndigheternas samverkan med arbetsmarknadens parter bör också utvecklas, samtidigt som den personliga integriteten värnas.

Arbetsmarknadens parter har också en viktig roll i arbetet mot arbetslivskriminalitet. Fackliga organisationer har kunskap om arbetsplatser, branscher och arbetsgivare som behöver tas till vara i myndigheternas arbete. Regeringen bör därför även stärka förutsättningarna för fackliga organisationer att bidra till att upptäcka, förebygga och bekämpa arbetslivskriminalitet, bland annat genom utvecklad samverkan och bättre informationsutbyte.

Regeringen bör fortsätta se över arbetet med informationsutbyte mellan myndigheter i enlighet med motionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

## 7.3 Nationell strategi mot arbetslivskriminalitet

I juli 2022 presenterade den dåvarande regeringen en nationell strategi mot arbetslivskriminalitet bestående av 45 punkter inom sju huvudområden:

- Minska utrymmet för kriminella aktörer på arbetsmarknaden,
- Effektivare tillsyn och kontroll,
- Mer kännbara sanktioner,
- Bättre samarbete mellan myndigheter, kommuner och arbetsmarknadens parter,
- Bättre information och ökad kunskap,
- Bättre registerförfattningar och sekretessbestämmelser,
- Utvecklat internationellt och EU-samarbete.

Vänsterpartiet ser positivt på den förra nationella strategin mot arbetslivskriminalitet. Den tar ett helhetsgrepp om ett komplext problemområde som kräver en mängd parallella åtgärder. Sedan strategin presenterades har flera åtgärder vidtagits, men arbetslivskriminalitet är fortfarande ett omfattande samhällsproblem. Det finns därför behov av att utvärdera genomförda åtgärder och vidareutveckla arbetet.

Regeringen bör utvärdera de åtgärder som vidtagits mot arbetslivskriminalitet och återkomma med en uppdaterad nationell strategi med långsiktiga mål, tydlig

ansvarsfördelning och regelbunden uppföljning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

## 7.4 Myndighetsgemensam tipsfunktion för fackligt förtroendevalda

Fackligt förtroendevalda har i regel god kännedom om vad som pågår på en arbetsplats. De har därför en viktig roll i att upptäcka oegentligheter och slå larm till berörda myndigheter. I dag finns det stora brister i hur myndigheter hanterar tips från fackligt förtroendevalda.

En myndighetsgemensam tipsingång för fackligt förtroendevalda vid misstankar om arbetslivskriminalitet skulle kunna förenkla tipslämnandet för den enskilde, som bara skulle behöva lämna information på ett ställe och vid ett tillfälle. Det skulle också kunna bidra till att fler missförhållanden anmäls. Myndigheterna skulle därmed ha ett bättre underlag för analyser och för att vidta fler och träffsäkrare åtgärder. Arbetet mot arbetslivskriminalitet skulle som en följd förstärkas.

Vänsterpartiet kan konstatera att ett liknande förslag har lagts fram av Delegationen mot arbetslivskriminalitet (SOU 2024:14, s. 30 ff.). Delegationen föreslår en myndighetsgemensam, webbaserad tipsportal som ska vara tillgänglig för en bred krets, däribland fackliga företrädare och andra representanter för arbetsmarknadens parter.

Vänsterpartiet välkomnar delegationens förslag, och anser att regeringen skyndsamt bör gå vidare med förslaget om en myndighetsgemensam tipsportal för arbetslivskriminalitet och säkerställa att fackliga organisationer ges goda förutsättningar att använda den.

Det bör införas en myndighetsgemensam tipsfunktion vid misstanke om arbetslivskriminalitet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

## 7.5 Inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet

Arbetslivskriminaliteten är gränsöverskridande. Oseriösa arbetsgivare kan bedriva verksamhet i flera olika EU-länder och utnyttja den fria rörligheten inom EU. För att motverka dessa arbetsgivare krävs ett institutionaliserat samarbete mellan EU-länderna där de berörda myndigheterna i respektive land kan dela information med varandra och samordna inspektioner. I dag saknas ett sådant samarbete.

Vänsterpartiet vill inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet inom ramen för den europeiska arbetsmyndigheten (ELA). Centret bör få i uppdrag att bidra med

information och öka samarbetet mellan myndigheter i olika länder i syfte att stoppa kriminella arbetsgivare inom EU.

Regeringen bör verka för att inrätta ett europeiskt center mot arbetslivskriminalitet i enlighet med vad som anförs i motionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

# 8 Minska de otrygga anställningarna

Tidsbegränsade anställningar fyller en nödvändig funktion på arbetsmarknaden. Det måste gå att ta in vikarier när anställda är föräldralediga eller sjuka och det måste gå att anställa extrapersonal vid tillfälliga arbetsanhopningar eller när det behövs specifik kunskap under en begränsad tid. Problemet är att många arbetsgivare systematiskt använder tidsbegränsade anställningar – trots att de har ett kontinuerligt arbetskraftsbehov. Det ger arbetsgivarna en flexibilitet som går ut över arbetstagarnas trygghet.

Under de senaste 15 åren har de tidsbegränsade anställningarna blivit alltmer osäkra. Förklaringen är att de tidsbegränsade anställningarna i sin tur består av flera olika typer av anställningar och att det är de mest osäkra formerna som har ökat, främst allmän visstidsanställning och olika former av behovsanställningar. Parallellt med det har de mest trygga formerna av tidsbegränsade anställningar minskat, framför allt vikariat.

Att vara anställd på tillfälliga kontrakt innebär stora nackdelar för individen. Det går inte att planera livet, ekonomin är osäker och på arbetsplatsen befinner man sig ständigt i underläge. Det är svårare att engagera sig fackligt och säga ifrån om orättvisor och problem på jobbet. Tillfälligt anställda erbjuds också mindre kompetensutveckling och har en sämre löneutveckling. Att inte ha en tillsvidareanställning gör det svårt att teckna ett hyreskontrakt eller att låna pengar till en bostad. Otrygga anställningar är en stor källa till stress och oro, framför allt bland unga. Forskningsstudier visar tydliga kopplingar mellan psykisk ohälsa och otrygga anställningar. Otrygga anställningar ger helt enkelt otrygga liv. De tidsbegränsat anställda betalar ett högt pris för arbetsgivarnas krav på flexibilitet. Situationen för unga behovsanställda är särskilt utsatt.

## 8.1 Förbud mot s.k. hyvling av sysselsättningsgrad

Det anställningsskydd som i dag finns i lagen om anställningsskydd (LAS) skyddar anställningen som sådan i arbetsbristsituationer genom turordningsregler och

återanställningsrätt. Däremot finns inte på samma sätt ett skydd för sysselsättningsgraden i anställningen.

Detta medför att arbetsgivare, med hänvisning till arbetsbrist, kan välja att sänka sysselsättningsgraden för arbetstagare i stället för att säga upp dem. Om den arbetstagare som blir erbjuden ett lägre arbetstidsmått tackar nej har arbetsgivaren sakliga skäl för uppsägning, så länge som erbjudandet är att anse som skäligt. Det innebär att den person som arbetsgivaren riktar erbjudandet till kan bli uppsagd – utan att turordningsreglerna har använts.

Fenomenet kallas hyvling, dvs. att arbetstidsmåttet hyvlas ned från heltid till deltid. Flera fackförbund, däribland HRF, Fastighets, Handels och Kommunal, har på senare år vittnat om att detta är ett växande problem inom deras branscher. Arbetsgivaren omorganiserar och sänker arbetstiden för de anställda. Ibland används metoden för att sänka arbetstiden för redan anställda och ta in nya på deltid.

Vänsterpartiet anser att hyvling bör förbjudas i lag. Om en arbetsgivare vill göra förändringar i sin verksamhet som innebär besparingar på personal ska företaget säga upp personal enligt turordningsreglerna. Att hyvla ner de anställdas arbetstid ska inte vara möjligt.

Lagen (1982:80) om anställningsskydd bör ändras så att omreglering av de anställdas sysselsättningsgrad (s.k. hyvling) förbjuds. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

*Ciczie Weidby (V)*

*Hawar Asaiesh (V)*

*David Höglund Velasquez (V)*

*Umihana Rasovic (V)*

*Sandra Sönnergren (V)*

*Caroline Täljeblad (V)*